

**ЛЕКЦІЯ 2.
СУБ'ЄКТИ КОНТРОЛЮ
В УКРАЇНІ**

Мета: надати теоретичні знання студентам, розвинути їх навички щодо планування та організації здійснення контрольно – ревізійного процесу

ПЛАН:

1. Суб'єкти зовнішнього контролю та їх характеристика
2. Державна контрольно-ревізійна служба та її функції в господарському контролі
3. Податкова служба як орган державного зовнішнього контролю за діяльністю підприємств
4. Внутрішній господарський контроль: функції, значення та суб'єкти
5. Контроль в умовах комерційної таємниці

1. Суб'єкти зовнішнього контролю та їх характеристика

Суб'єктами (від лат. subiectum - лежить в основі) контролю виступають носії прав і обов'язків - особи та органи, що мають повноваження на здійснення контролю за виробничою та фінансовою діяльністю підприємства, а також право втручатися в його оперативну діяльність (припиняти або обмежувати їх діяльність, усувати від роботи певних осіб) та самостійно притягувати винних до відповідальності.

Підконтрольні суб'єкти - це посадові та матеріально відповідальні особи, які відповідають за ведення обліку, надходження, експлуатацію, витрачання, використання підконтрольного об'єкту тощо

Суб'єкти зовнішнього контролю

Органи законодавчої влади

- Верховна Рада України
- Рахункова палата України

Органи виконавчої влади

- Президент
- Кабінет Міністрів України
- Рада Міністрів Автономної республіки Крим
- міністерства, державні комітети та відомства, їх органи на місцях
- місцева державна адміністрація та її підрозділи, адміністрація підприємств, організацій, установ

Судові органи

- Конституційний суд
- суди загальної юрисдикції

Спеціальні контролюючі органи

- інспекції
- служби та Національний Банк України

Органи місцевого самоврядування

- місцеві ради
- виконавчі органи місцевих рад

Аудиторський контроль

- Аудиторська палата України
- Спілка аудиторів України
- аудиторські фірми та аудитори, які одноособово надають аудиторські послуги

№ з/п	Правоохоронний орган	Основні права в частині контролю	Сфера контролю
Органи законодавчої влади			
1	Рахункова Палата	- отримувати та ознайомлюватися з усією без винятку інформацією і документацією, щодо правових, фінансово-економічних підстав використання коштів Державного бюджету України	- здійснення контролю за своєчасним виконанням видаткової частини державного бюджету України, витрачанням бюджетних коштів, у тому числі коштів загальнодержавних цільових фондів за обсягом, структурою та їх цільовим призначенням;

Органи виконавчої влади

2	Кабінет Міністрів України	- здійснювати контроль в межах відповідних міністерств, відомств, державних комітетів	- спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади
3	Міністерство економіки та питань європейської інтеграції України	- здійснювати контроль за дотриманням міністерствами, іншими центральними та місцевими органами державної виконавчої влади,	- здійснює контроль за дотриманням державної дисципліни цін і тарифів у галузях народного господарства;
4	Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи	- здійснювати контроль за виконанням затверджених програм;	- здійснює контроль за цільовим використанням бюджетних коштів;

Судові органи

18	Конституційний суд України	- має право призупиняти дію чинних законів і оголошувати їх неконституційними;	- здійснює контроль, який виходить за межі контролю в державному управлінні
----	----------------------------	--	---

Спеціальні контролюючі органи

19	Державний фінансовий інспекція	- ревізувати і перевіряти грошові та бухгалтерські документи, звіти, кошториси;	- державний фінансовий контроль реалізується державною контрольно-ревізійною службою через проведення державного фінансового аудиту та інспектування
----	--------------------------------	---	--

20	Державна податкова служба (ДПС)	- здійснювати перевірки;	- внесення у встановленому порядку пропозицій щодо вдосконалення податкового законодавства;
----	---------------------------------	--------------------------	---

21	Державне казначейство	- вести реєстри розпорядників коштів Державного бюджету;	- організація виконання Державного бюджету України і здійснення контролю за ним;
----	-----------------------	--	--

22	Служба безпеки України (СБУ)	- входити у погодженому порядку з адміністрацією підприємства на його територію та в приміщення	- до завдань входять захист державного суверенітету, конституційного ладу, економічного і оборонного потенціалу,
----	------------------------------	---	--

28	Державна інспекція праці Міністерства праці та соціальної політики України	- безперешкодно відвідувати підприємства	- забезпечення виконання підприємствами вимог законодавства про працю
29	Державна екологічна інспекція Міністерства екології та природних ресурсів України	- обстежувати підприємства	- здійснення контролю за дотриманням положень законодавства про охорону навколишнього середовища
30	Державна інспекція по контролю за цінами	- обстежувати приміщення підприємств;	- проводить моніторинг цін і тарифів на товари і послуги споживчого ринку,

Органи місцевого самоврядування

31	Місцеві ради народних депутатів і органи місцевого самоврядування	- здійснювати контроль за дотриманням проектів будівництва об'єктів житлово-комунального господарства і виробничого призначення;	-- здійснення контролю за додержанням виробниками стандартів, технічних умов та інших вимог, пов'язаних з її якістю та сертифікацією
----	---	--	--

Аудиторський контроль

32	Аудиторська палата України	- підготовка пропозицій з питань розвитку аудиту в Україні; -розгляд скарг із приводу діяльності окремих аудиторів і аудиторських фірм	- здійснює сертифікацію і реєстрацію суб'єктів, що мають намір займатися аудиторською діяльністю, затвердження програм підготовки аудиторів, норм і стандартів аудиту
33	Спілка аудиторів України	-участь у навчальній діяльності, підготовці та перепідготовці кадрів; - внесення пропозицій органам влади і управління з питань аудиторської діяльності	- професійна громадська організація; - розробка обґрунтованих методик з питань аудиту; - видання спеціальної літератури з питань аудиту
34	Аудиторські фірми	- надавати аудиторські послуги у формі аудиту та консультацій з питань бухгалтерського обліку, звітності, оподаткування, аналізу господарсько-фінансової діяльності та інших видів економіко-правового забезпечення підприємницької діяльності фізичних та юридичних осіб	- здійснення контролю за роботою працівників фірми, якістю наданих аудиторських послуг

2. Державна контрольно-ревізійна (Фіскальна) служба та її функції в господарському контролі

Структура ДКР(Ф)С. З процесі державного регулювання економіки в Україні важливе місце належить Державній контрольно-ревізійній службі (ДКР(Ф)С), визначені у Законі України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні».

Державний фінансовий аудит. Державний фінансовий аудит полягає у перевірці та аналізі діяльності, фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави.

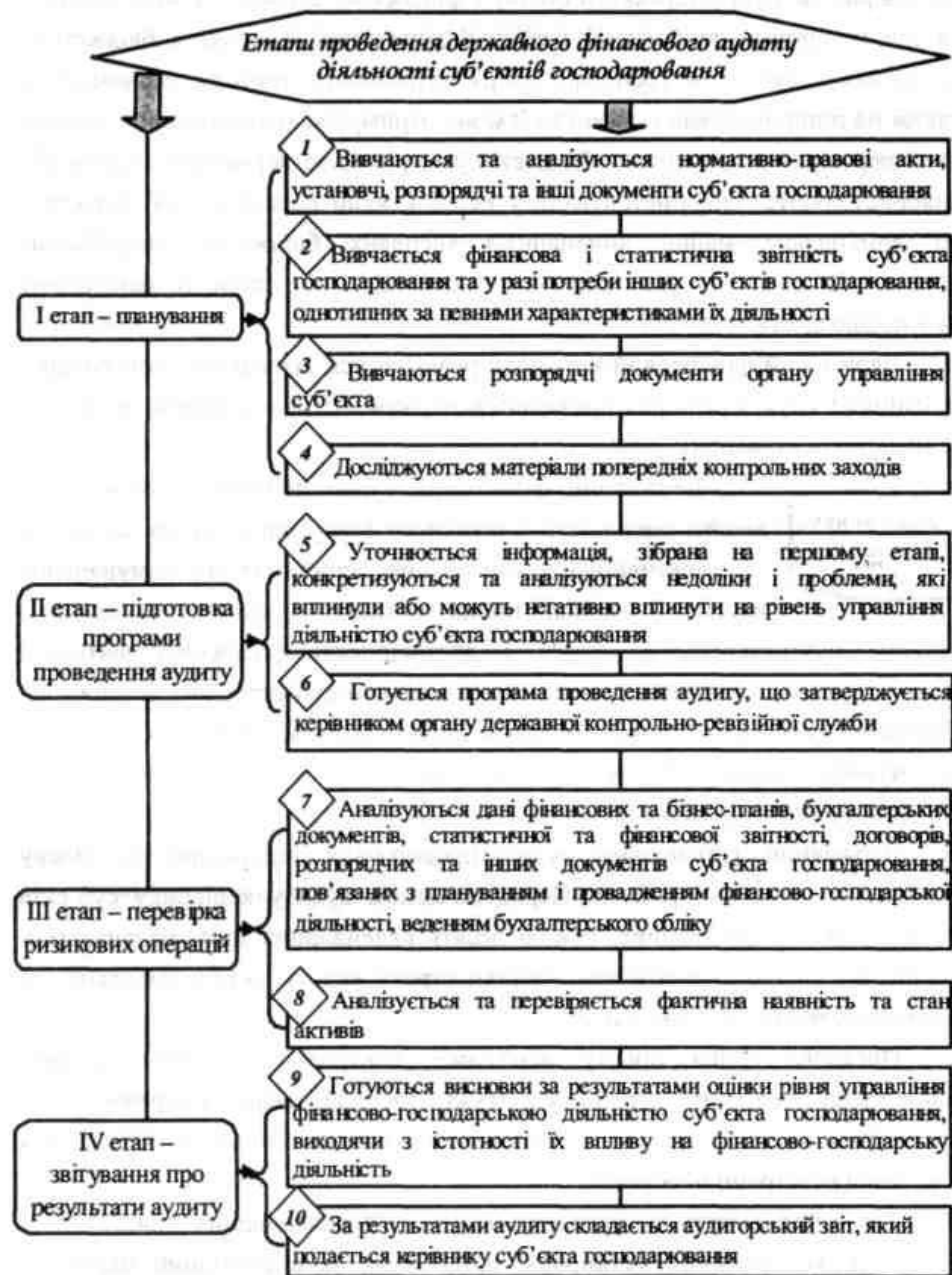

Рис. 2.2. Етапи проведення державного фінансового аудиту суб'єкта господарювання

Права та обов'язки посадових осіб ДКРС. Проведення ревізійного процесу є неможливим без участі в ньому ревізора. Ревізор - це службова особа, яка уповноважена власником (органом управління) виконувати контрольні функції з перевірки діяльності підприємства незалежно від форми власності.

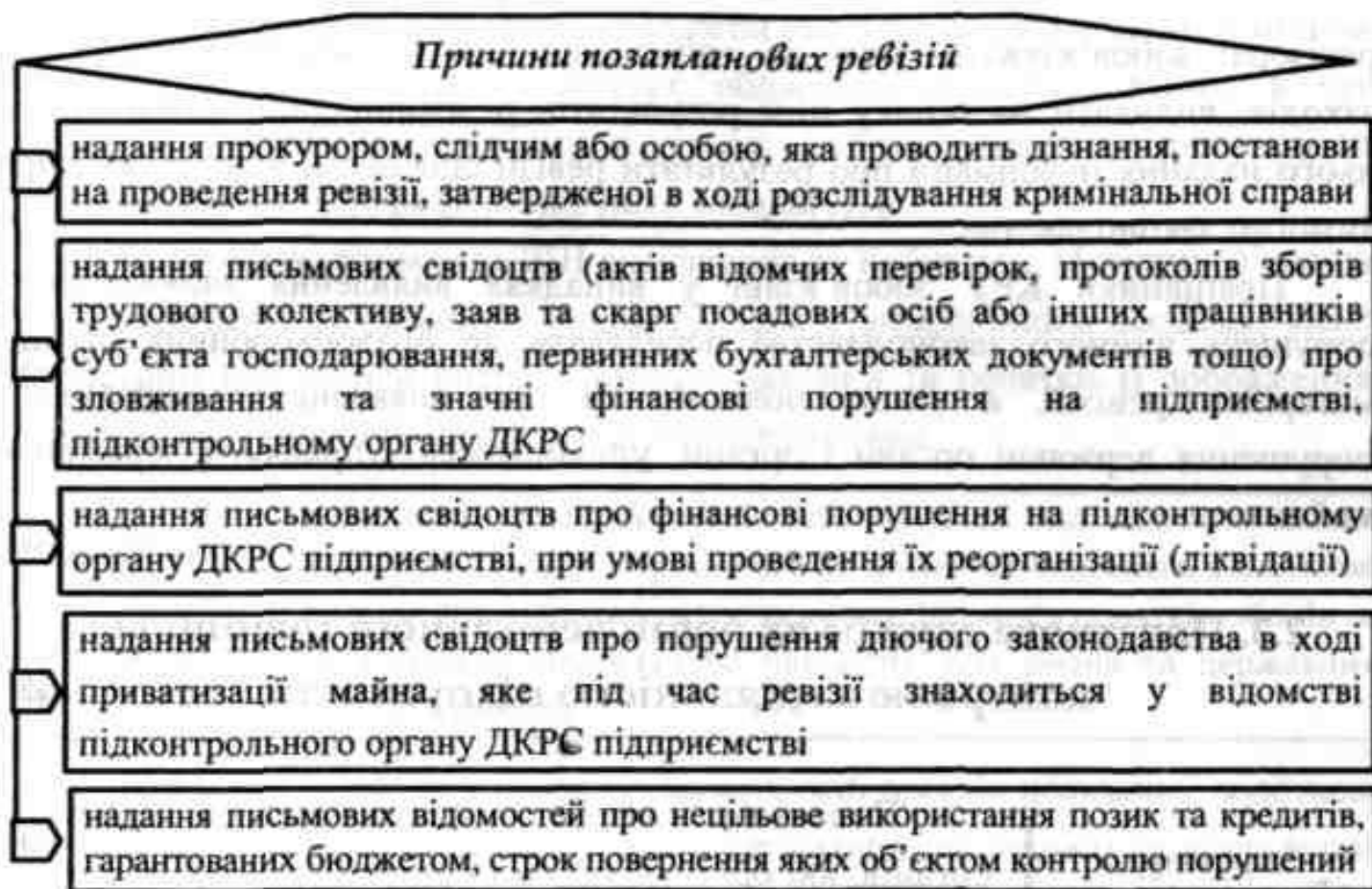

Рис. 2.3. Причини проведення ревізій за зверненням правоохоронних органів

3. Податкова служба як орган державного зовнішнього контролю за діяльністю підприємств

Структура органів державної податкової служби України

Податкова служба - це сукупність державних органів, які організовують і контролюють надходження податкових і окремих видів неподаткових платежів.

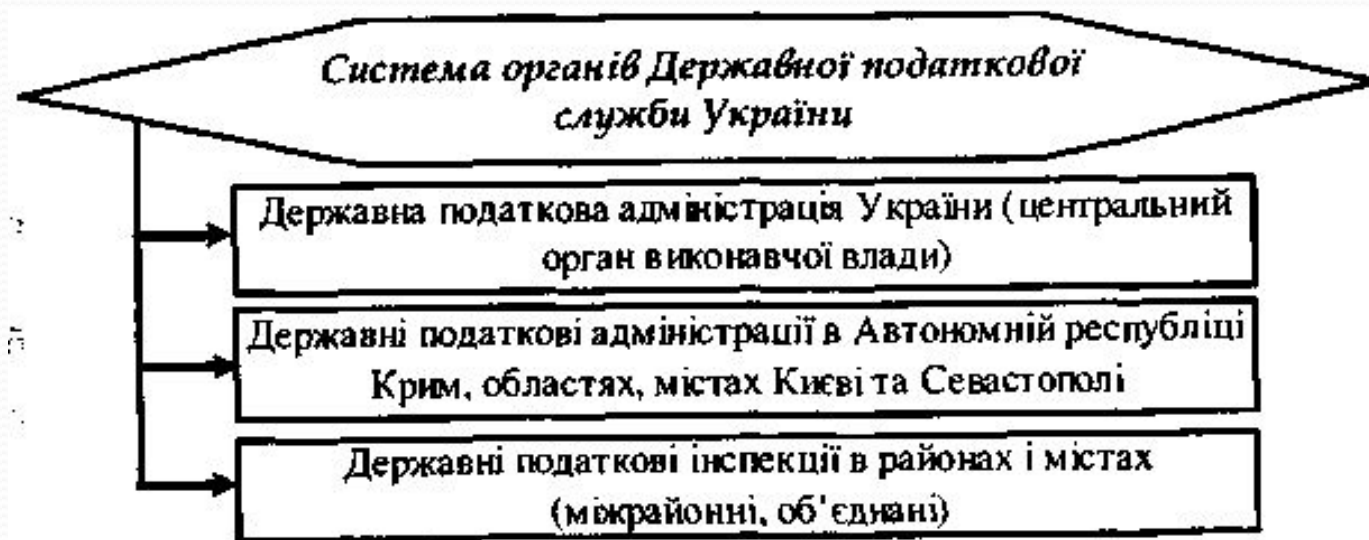

Рис. 2.4. Структура Державної податкової служби України

Види податкових перевірок і їх планування

***Камеральні перевірки** належать до невиїзних документальних перевірок. Вони проводяться виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях, що їх платник подав до податкової інспекції.*

***Плановою виїзною** вважається перевірка платника податків щодо своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати ним податків і зборів (обов'язкових платежів), яка передбачена планом роботи органу державної податкової служби і проводиться за місцезнаходженням такого платника податків чи за місцем розташування об'єкта права власності, стосовно якого проводиться така планова виїзна перевірка*

***Позапланова перевірка** - це непередбачена жодними планами податкова перевірка*

Застосування фінансових санкцій та стягнення податкової заборгованості

Органи контролю мають право застосовувати до порушників фінансові санкції.

Санкція - це захід примусового впливу, що застосовується до порушників порядку при здійсненні господарсько-фінансової діяльності лише за наявності вини.

Пеня - це законодавчо-фінансовий захід впливу за порушення термінів сплати платежів і внесків.

Недоплата - це сума податкового зобов'язання, яку контролюючий орган донараховує самотійно

Оскарження рішення податкової адміністрації
У платника податків, що отримав податкове рішення і не згодний з ним, є два шляхи - розпочати процедуру адміністративного оскарження або оскаржити його в судовому порядку.

Протягом даного терміну можуть бути оскаржені:
постанови про накладення адміністративних стягнень;
податкові вимоги і рішення щодо:

- заборони здійснення операцій із заставними активами платника податків;
- погашення податкових зобов'язань, забезпечених податковою заставою, до проведення реорганізації;

Податкова міліція: структура, права та обов'язки

Податкова міліція складається із спеціальних підрозділів по боротьбі з податковими правопорушеннями, що діють у складі відповідних органів державної податкової служби, і здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, виконує оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції.

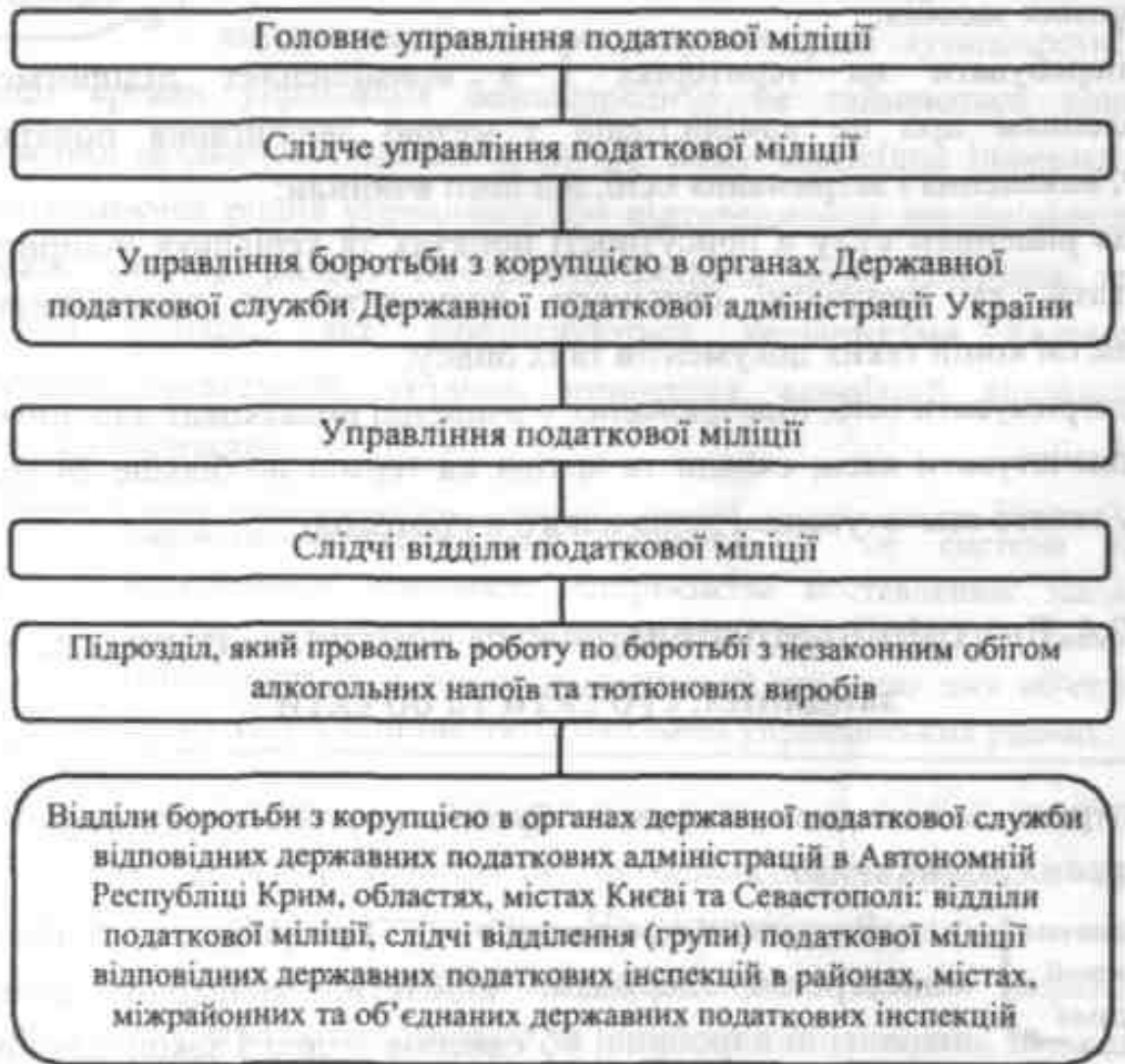

Рис. 2.8. Організаційна структура податкової міліції в Україні

4. Внутрішній господарський контроль: функції, значення та суб'єкти

Внутрішньо системний контроль. Контроль власника може бути внутрішньосистемним та внутрішньогосподарським.

Внутрішньогосподарський контроль - це система заходів відповідності діяльності підприємства поставленим завданням, надання керівництву інформації про стан об'єктів, що перевіряються, а також рекомендації стосовно цих об'єктів, які сприятимуть прийняттю правильних управлінських рішень

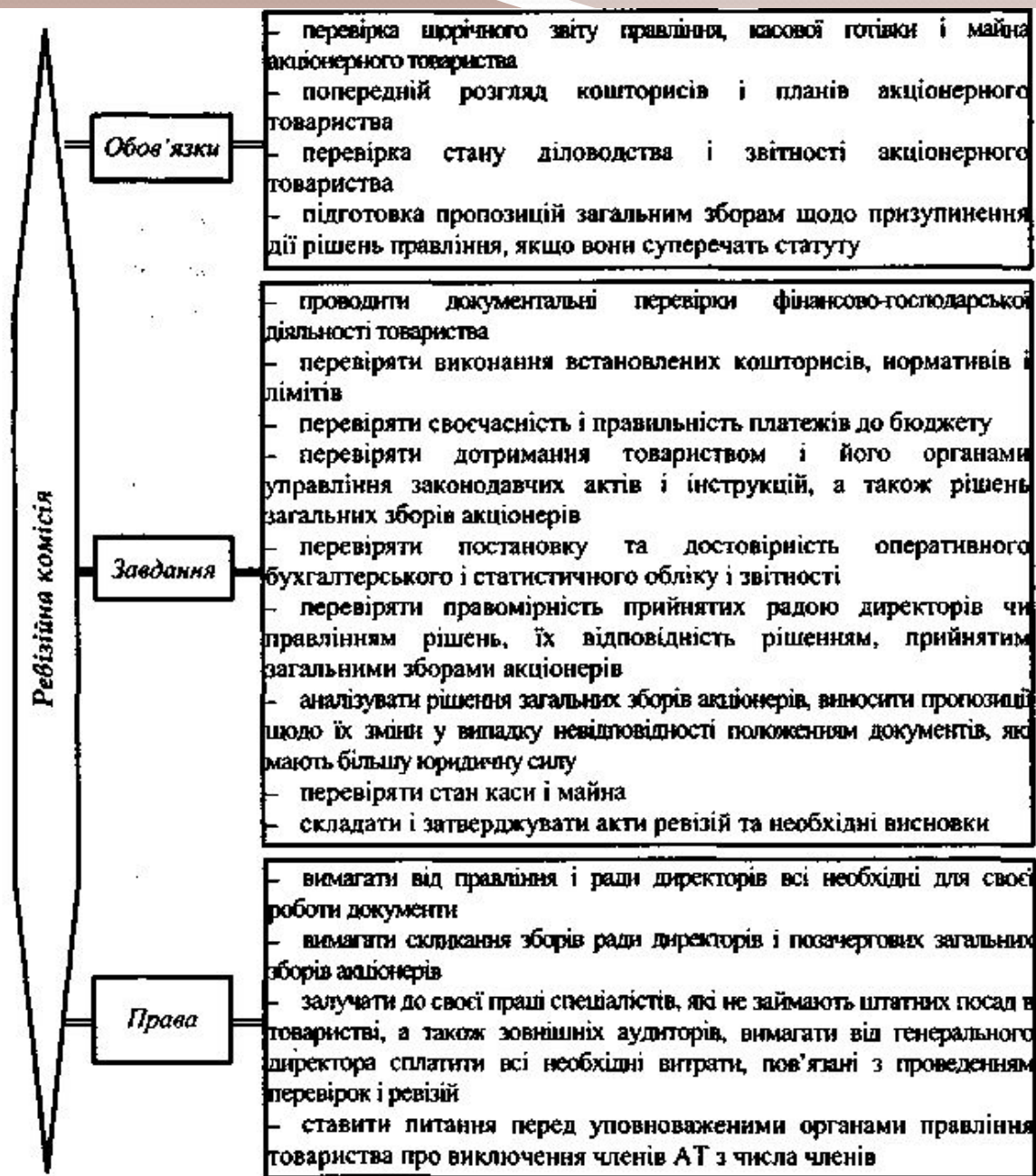

Рис. 2.12. Повноваження внутрішніх ревізійних комісій

5. Контроль в умовах комерційної таємниці

Зміна умов господарювання, існування підприємств різних форм власності, їх фінансова самостійність, виникнення нових контролюючих структур, зумовили існування таємниці у різних її проявах (рис.9).

Таємниця - це відомості, знання про щось, способи досягнення будь-чого, невідомі іншим.

Рис. 2.13. Види таємної інформації

Державна таємниця - це вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішньоекономічних відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдавати шкоди національній безпеці України

Комерційна таємниця - це право підприємства, компанії, фірми, банку на зберігання в таємниці документів, даних, що відображають їх діяльність.

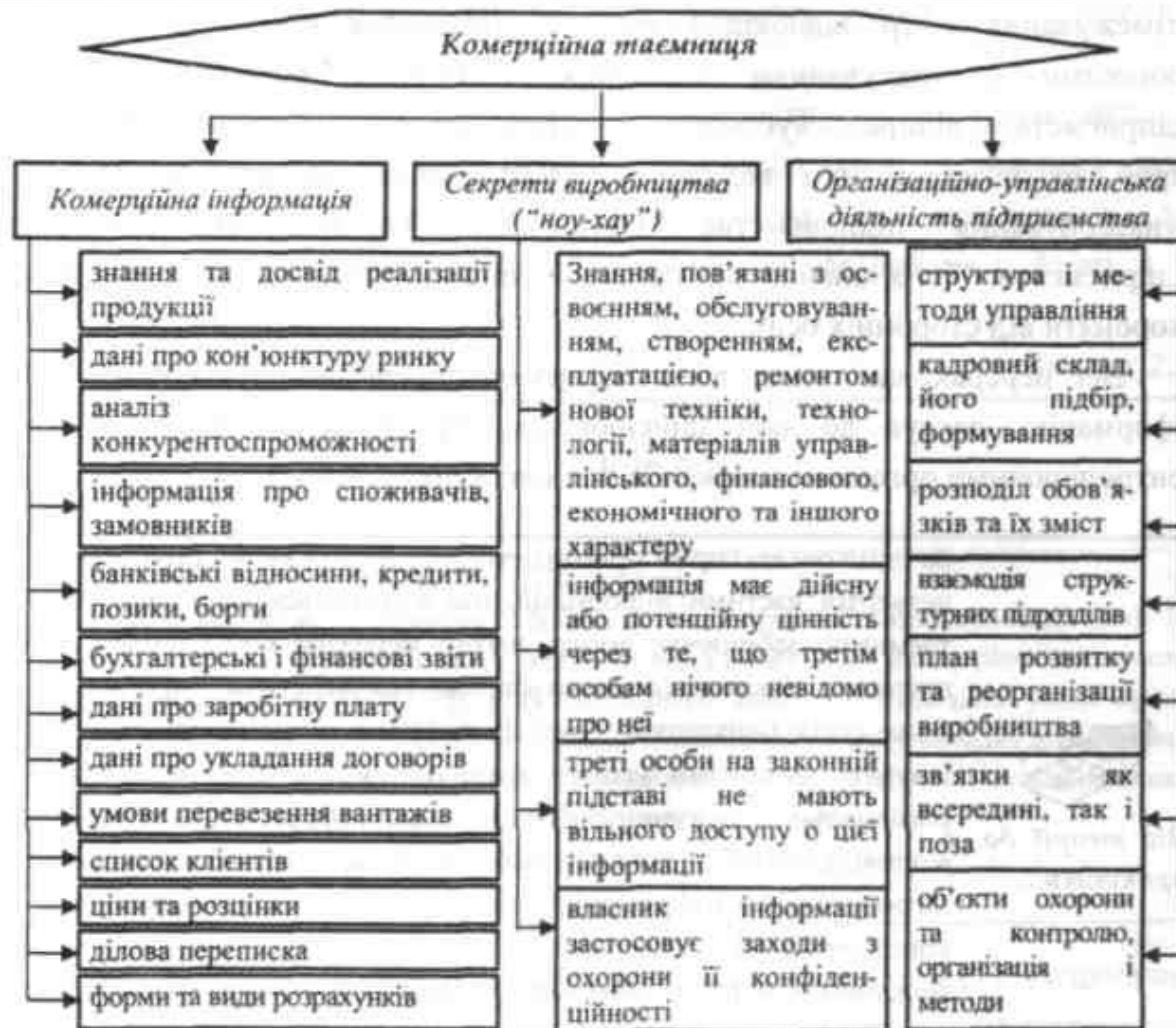

Рис. 2.15. Види даних, що складають комерційну таємницю

Секрети виробництва ("ноу-хау"). Під "ноу-хау" розуміється технічне рішення - методи, способи використання технічних процесів та пристроїв, які не можуть бути забезпечені патентним захистом згідно з чинним законодавством або, на погляд власника, патентний захист яких недоцільний.

Організаційно-управлінська діяльність підприємства - це складне і неоднорідне явище, орієнтоване на отримання прибутку.

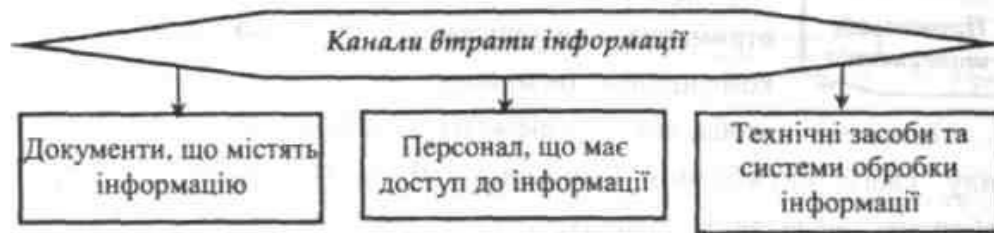

Рис. 2.16. Можливі канали втрати інформації

Промислове шпигунство. Промислове шпигунство – несанкціоноване отримання, використання та зміна інформації, які є комерційною таємницею.

Інсайдер - особа, яка володіє конфіденційною діловою інформацією в силу свого службового положення.

Службова таємниця - склад і обсяг відомостей, що є в розпорядженні конкретного органу державної контрольно-ревізійної служби або його посадової особи стосовно об'єктів контролю, забезпечення відповідної їх раптовості та ефективності і, які з цієї причини на певний період не підлягають зовнішньому чи внутрішньому розголошенню.